

ISSN 2644-4798

KAPITULA

DIECÉZNY ČASOPIS SPIŠSKÉHO BISKUPSTVA ROČNÍK XII. 3/2023

VERIACI SPOMÍNALI NA JOZEFA LIGOŠA

STRANA 3

MISIJNÁ PÚŤ DETÍ

STRANA 4

NOVÍ ABSOLVENTI DAŠ

STRANA 6

DENNÝ STACIONÁR V ÚDOLE (ROZHOVOR)

STRANA 11

EDITORIÁL

Milí priatelia,

všetci sa tešíme na leto, ktoré je obdobím prázdnin a dovoleniek. Prajem Vám požehnaný oddych, načerpanie nových síl, príjemné stretnutia a nové priateľstvá.

Prajem Vám príjemné čítanie.

LUBOMÍR KRETT

KAPITULA
Časopis Spišského biskupstva 3/2023, roč. XII.
E-mail: casopis@kapitula.sk

Šéfredaktor: Lubomír Krett
Redakcia: Lubomír Kaľavský, Luboslav Hromják
Jazyková úprava: Mgr. Zuzana Slobodníková
Grafická úprava: Marián Jabrocký
Imprimatur: Mons. Štefan Sečka, spišský biskup
5. 10. 2012 pod číslom 2311/12
Cenzor: Mons. Jozef Bielak
Vydavateľ: Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo
Spišské Podhradie, Spišská Kapitula 9,
053 04 Spišské Podhradie
Periodicita: 5x ročne
ISSN 2644-4798
Obálka: Kazula biela (pretkávaná striebornou
niťou) s červeným rubom, po okrajoch zdobe-
ná zlatými plastickými výšivkami s rastlinným
motívom doplnené o strieborné aplikácie, vpre-
du všitý saténový pektorálny pás, zdobený fa-
rebnými výšivkami s rastlinným motívom, vza-
du taktiež saténový dorzálny pás s centrálnym
vyobrazením Madony, tvoreným plastickou vý-
šivkou, pod Madonou plastická výšivka svätca
s biskupskými insígniami, knihou a husou (sv.
Martin), pod svätcom erb, tvorený plastickou
výšivkou, pás doplnený o farebné plastické vý-
šivky s rastlinným motívom. Datovanie: 18. sto-
rocie. Foto: Lubomír Kaľavský

OBSAH

- 2 EDITORIÁL
- 3 AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE
- 7 DIAKONSKÁ VYSVIACKA 15. 6. 2023 (HOMÍLIA)
- 9 ZABUDNUTÝ VÝZNAMNÝ SLOVENSKÝ FLORISTA
A SPIŠSKÝ KŇAZ PAVOL VITKO
- 11 KLIENTI CHODIA DO DENNÉHO STACIONÁRA RADI
(ROZHOVOR)
- 14 DIAKONSKÁ VYSVIACKA (FOTOREPORTÁŽ)
- 16 KŇAZSKÁ VYSVIACKA (FOTOREPORTÁŽ)
- 18 KOSTOL NAJSVÄTEJŠEJ TROJICE V LOKCI

AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE

VERIACI Z OBCE CHLEBNICE SPOMÍNALI POČAS SVÄTEJ OMŠE NA JOZEFA LIGOŠA

V sobotu 22. apríla 2023 sa v Chlebniciach v okrese Dolný Kubín konala slávnostná svätá omša so spomienkou na Jozefa Ligoša, ktorý sa v tejto dedine narodil. Sláveniu predsedal emeritný biskup Mons. Andrej Imrich. Ten vo svojej homílii povedal: „Jeho živá viera v Trojjediného a láska k Bohu a k ľuďom ho predurčili pre kňazské povolanie.“ Jozef Ligoš patril ku kňazom, ktorí mali špeciálnu úctu k Panne Márii. Na sviatok Ružencovej Panny Márie vyzýval veriacich v kázni slovami: „Nech nie je domu, z ktorého by aspoň jeden člen neprišiel na modlitbu posvätného ruženca. Tí, ktorí nemôžu prísť, nech sa ruženec pomodlia spoločne v rodine doma.“ 19. septembra zomrel náhle a nečakane v levošskej nemocnici. Posledná rozlúčka s ním bola v jeho rodnej obci Chlebnice 24. septembra 1973. „Bol veľkým Božím darom pre nás. Chceme ďakovať jemu za jeho kňazské srdce, za jeho obetavosť i za jeho veľkú lásku,“ povedal Mons. Andrej Imrich na konci svojho príhovoru veriacim Chlebníc. ■

SVÄTÉ OMŠE ZA ŽIVOT

Počas celého mesiaca máj sa v Spišskej diecéze konali sväté omše za život. Je to iniciatíva, ktorej cieľom je slúžiť bohoslužby s cieľom šíriť kultúru života. Slávenie svätých omší za život bolo odsúhlasené na plenárnom zasadnutí Konferencie biskupov Slovenska (KBS) v novembri 2012. ■

KONFERENCIA ZDRUŽENIA KATOLÍCKYCH ŠKÔL SLOVENSKA

V dňoch 26. – 28. apríla 2023 sa konala konferencia Združenia katolíckych škôl Slovenska v Novom Smokovci. Účastníkmi tejto konferencie boli riaditelia diecéznych školských úradov, riaditelia škôl a školských zariadení a zástupcovia iných organizácií. Konferencia sa konala pod záštitou košického arcibiskupa Mons. Bernarda Bobera, predsedu KBS a Jána Horeckého, ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR.

V piatok 28. apríla na konferencii slúžil svätú omšu spišský diecézny administrátor Mons. Ján Kuboš. Ten vo svojej homílii poukázal na skutočnosť, že Ježiš sa identifikuje s každým pokrsteným človekom a zároveň pripomenul, že Boh môže mať plán aj s tými, o ktorých sa zdá, že sú zlí. Preto je potrebné najmä v pedagogickom procese pozeráť do budúcnosti s nádejou v možné konanie Boha v živote každého človeka. ■

KOMPLEXNÁ OBNOVA KOSTOLA VO FARNOSTI KOLAČKOV

FOTO: A. DZIAKOVÁ

V sobotu 6. mája 2023 pri príležitosti konsekrácie zrekonštruovaného kostola a oltára vo farnosti Kolačkov slúžil slávnostnú svätú omšu spišský diecézny administrátor, biskup Mons. Ján Kuboš. V homílii otec biskup Ján poukázal na hlboké prepojenie Cirkvi a kostola, ktoré nám stavby kostolov pripomínajú. Rovnako prítomným pripomenul hlavné znaky Cirkvi, ktorá ako jedna, svätá, katolícka a apoštolská prináša neporušene počas dejín spásy plnosť prostriedkov spásy všetkým jej členom. Súčasťou rekonštrukcie bol aj obojstranný oltár, organ, osvetlenie či vetranie a kúrenie. Na záver slávnosti miestny duchovný otec poďakoval všetkým dobrodincom, ktorí prispeli duchovne i hmotne k uskutočneniu tohto obdivuhodného diela vo farnosti. ■

FOTO: A. DZIAKOVÁ

MISIJNÁ PÚŤ DETÍ: KRAJŠÍ SVET S MÁRIOU

FOTO: J. KORENÝ

Misijná púť detí, ktorú organizuje eRko, hnutie kresťanských spoločenstiev detí, sa konala v sobotu 13. mája 2023 na Mariánskej hore v Levoči. Diecézny administrátor, biskup Ján Kuboš, ktorý aj tento rok zavítal medzi deti, animátorov a rodičov, slúžil svätú omšu na poľnom oltári vedľa Baziliky Navštívenia Panny Márie. Púť sa konala vo výročný deň zjavenia Panny Márie vo Fatime a jej heslom bolo: „Krajší svet s Máriou“. Vo svojom príhovore otec biskup zdôraznil poslanie, ktoré Ježiš zveril svojim učeníkom – ohlasovať všade radostnú zvesť. Pripomenul tiež, že aj my môžeme urobiť spoločne svet krajší, ak budeme lepší, v čom nám pomôže blízkosť našej nebeskej Matky. Púte sa zúčastnilo viac ako 1 200 účastníkov z celej Spišskej diecézy. ■

KŇAZSKÉ REKOLEKCIE

FOTO: B. JARINOVÁ

V dňoch od 9. do 15. mája 2023 sa konali v našej diecéze kňazské rekolekcie. Počas piatich dní sa postupne stretávali kňazi Liptovského, Podtatranského, Dolnospišského, Hornospišského a Oravského dekanátu, aby sa spoločne s biskupom modlili, vypočuli si prednášku, diskutovali a vytvorili

li bratské spoločenstvo. V rámci série prednášok na tému sviatostí bola pozornosť opäť zameraná na sviatosť manželstva. Tentokrát na tému Manželstvo – pastoračno-psychologický pohľad prednášal dekan Ružomerského dekanátu PhDr. ICDr. Dušan Pardel, PhD. ■

FOTO: B. JARINOVA

DNI SPIŠSKÉHO JERUZALEMA

V dňoch 26. – 28. mája 2023 sa konal 10. ročník kultúrno-duchovného festivalu s názvom Dni Spišského Jeruzalema. Počas týchto dní bol pre návštevníkov pripravený bohatý program v podobe živej krížovej cesty, rôznych koncertov, aktivít pre najmenších či rôznych stánkov, v ktorých sa mohli účastníci zastaviť. Sobotným vyvrcholením programu bola Vigília zoslania Duha Svätého, ktorú celebroidal spišský diecézny administrátor Mons. Ján Kuboš. ■

POSVÄTENIE DOMU CHARITAS MATKY TEREZY

FOTO: SPIŠSKÁ KATOLICKÁ CHARITA

27. mája 2023 spišský diecézny administrátor Mons. Ján Kuboš posvätil nové pobytové zariadenie Dom Charitas Matky Terezy v Matejovciach nad Hornádcom. V tomto pobytovom zaria-

dení sa klientom od 1. júna poskytuje odborná sociálna, opatrovateľská a ošetrovateľská starostlivosť. Dom Matky Terezy nahradí Dom Charitas Panny Márie Lurdskej, ktorý sa nachádza v Spišskom Štiavniku a ktorý končí poskytované služby koncom mesiaca máj. „Ďakujeme Spišskej diecéze, že môžeme vykonávať službu ľuďom s požehnaním diecézneho administrátora Mons. Jána Kuboša,“ povedala jedna z organizátoriek udalosti. ■

FOTO: SPIŠSKÁ KATOLICKÁ CHARITA

LITURGICKÁ SPOMIENKA SLÁVNOSTI NAVŠTÍVENIA PANNY MÁRIE

Dňa 31. mája 2023 sa po celom svete slávi liturgická spomienka Navštívenia Panny Márie. Pri tejto príležitosti sa na Mariánskej hore v Levoči veriaci modlili za pripravované zhromaždenie sy-

nody biskupov. K modlitbe vyzval Generálny sekretariát synody v Ríme. Svätú omšu o 17.00 hod. slávil diecézny administrátor, otec biskup Ján Kuboš. V homílii povzbudil prítomných veriacich k nasledovaniu Máriinho postoja, ktorá sa pohnutá Duchom Svätým ponáhľala slúžiť. Jej postoj prepoil s postojom spoločného krácania, ku ktorému vyzýva Synoda o synodalite. V závere svätej omše bola eucharistická adorácia s prosbami za prebiehajúci synodálny proces. ■

NOVÍ ABSOLVENTI DIECÉZNEJ ANIMÁTORskej ŠKOLY

Foto: KPM

Počas prvého júnového víkendu sa v Diecéznom centre Premeny vo Važci zakončil ďalší ročník Diecéznej animátorskej školy. Jej účastníci sa formovali pre prácu s mladými počas rokov 2020 – 2023. „Tešíme sa na ovocie týchto rokov a veríme, že aj vďaka našim absolventom ožijú mnohé farnosti,“ vraveli organizátori Diecéznej animátorskej školy. ■

SLÁVNOSTNÉ TE DEUM

10. júna 2023 sa v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule konalo slávnostné Te Deum spojené s promóciou 108 absolventov bakalárskeho a magisterského štúdia na Teologickom inštitúte v Spišskom Podhradí. Medzi úspešnými absolventmi boli študenti študijných odborov sociálna práca, učiteľstvo hudby a cirkevnej hudby a katolícka teológia. ■

ODROBINY – JEDNÝM SLOVOM

Na nedeľu Najsvätejšej Trojice odštartoval projekt Odrobiny – jedným Slovom, ktorý svo-

jím odberateľom prináša zamyslenia nad nedeľnými evanjeliami, ktoré ponúkajú kňazi a biskupi Slovenska. Nové diely vychádzajú každú sobotu o 18:00 hodine a veriaci si ich môžu pozrieť na YouTube kanáli Odrobiny – jedným Slovom, ale aj na webovej stránke odrobiny.sk. Cieľom projektu je priblížiť veriacim Božie slovo, ktoré je v dnešnej dobe také potrebné. Na konci videí sa nachádza krátka výzva, ktorá veriacich požíva žiť život podľa Ježišových slov. ■

PRIPRAVILA AGNEŠA KALAVSKÁ
PR MANAŽÉRKA

DIAKONSKÁ VYSVIACKA

15. 6. 2023

Milí ordinandi, drahí rodičia, príbuzní, profesori, predstavení seminára, oltárni bratia, milí bohoslovci, sestričky, milí veriaci!

V gruzínskom filme Pokánie odznela jedna veta z úst istej stareny, ktorá hľadá cestu do chrámu. Keď jej povedia, že táto ulica do chrámu nevedie, odpovedá: „Tak načo je taká cesta, čo nevedie do chrámu?“ To, čo spomínaná stareнка vyriekla o ceste, my by sme analogicky mohli použiť o poznaní. Načo sú nám vedomosti, ktoré nevedú k poznaniu Boha?

Mnohí ľudia nechcú poznať Boha. Dnes aj mnohí rodičia zamlčujú pred svojimi deťmi, že jestvuje dobrý Boh. Dokonca pri pohrebných obradoch niekedy počuť nad hrobom mnoho vzletných slov o viere, láske a nádeji, ale nie ako o božských čnostiach, ale o čnostiach čisto pozemských, že zomrelý veril v lepšiu svet, dúfal v lepšiu budúcnosť svojich detí, že žije ďalej v našich spomienkach a v diele, ktoré tu zanechal a pod. Vieru v Boha a vieru vo večný život niektorí rečníci vedú dôsledne zamlčať. My cítime, že snaha zamlčať Boha je vo verejnosti dosť častá. A keď ho ľudia predsa spomenú, tak nie s úctou ako vznešenú bytosť, ale ako slovo, ktoré im nič nehovorí, ako čosi, čo božstvom nie je.

Keď bol kardinál Dominik Duka ešte biskupom v Hradci Králové, tak vravel, že v ich meste viac ako polovica detí kostol znútra vôbec nevidela. Niektorí rodičia sa so svojimi deťmi aj počas prechádzky boja vstúpiť do kostola, majú strach, že deti sa v kostole začnú na mnohé veci pýtať, o ktorých oni rozprávať nechcú, ba boja sa na ne myslieť. Myšlienka na Pána Boha nie je ľahká, vstupuje každému človeku do svedomia, nedá spať, preto niektorí ľudia kostol obchádzajú a hlavne s deťmi tam nemajú záujem vstúpiť.

Dnešný človek má široké poznanie, je bádateľ, má veľké vedomosti o drobnučkoch, očami neviditeľnom mikrosvete i o obrovskom makrokozme, ale na Pána Boha myslieť nechce. Pána Boha zatajuje, dokonca ho zatajuje pred sebou samým a keď sa ho celkom zatajiť nedá, tak ho aspoň zahmlieva alebo všelijako spochybňuje. Hľadá také vedomosti, kto-

ré nevedú k poznaniu Boha a také cesty, ktoré nevedú do Božieho chrámu. Človek dneška hľadá poznanie len hmotných vecí a priam sa bojí „zodvihnúť oči vyššie“, aby tam azda nezbadal to, čo presahuje priestor a čas, aby tam nezbadal Pána Boha.

Aj poznanie hmotných vecí si musíme veľmi vážiť a o toto poznanie sa snažiť. Ide o prirodzené poznanie. To pozemské poznanie však má byť ako tá cesta, ktorá nás dovedie až do chrámu, teda k Pánu Bohu. Aby sa nám to podarilo, Boh vychádza v ústrety a zjavuje sa nám. Počas celých dejín posielal hlásateľov dobrej zvesti o Bohu.

Zvesti sa tvoria rôznym spôsobom a šíria rôznymi cestami. Niektoré zvesti vznikajú na základe domnienok, preto mnohé z nich nie sú pravdivé. Takéto zvesti sa šíria mnohorakým spôsobom a musíme si overovať ich pravdivosť, ak nechceme byť oklamaní. Kedysi sa šírili ústnym podaním, dnes na sociálnych sieťach. Musíme dávať pozor, aby sme nenaleťeli nepravdivým klebetám.

Dôležité zvesti sa kedysi rodili na kráľovských dvoroch, dnes sa rodia vo vládných budovách. A tie dôležité správy sa museli posielat medzi ľudí mimo-

riadnym spôsobom. Kráľ poveroval zvláštnych poslov, ktorí niesli hodnoverné správy obyvateľstvu. Poverení poslovia boli zárukou, že sú správy pravdivé a nielen pravdivé, ale aj záväzné, ktoré musel každý zachovať. Ak správu doniesol niekto iný, kto nebol kráľom poslaný, takej správe sa nemuselo veriť a taká zvesť nikoho k ničomu nezaväzovala.

Milí ordinandi! Boh dôležité zvesti oznamuje ľuďom cez poslov, ktorých na to poveril. Takýmto Bohom povereným poslom bol archanjel Gabriel, ktorý zvestoval Panne Márii, že sa stane matkou Vykupiteľa.

Takto pred svojim nanebovstúpením dal Pán Ježiš poverenie všetkým apoštolom, keď im povedal: „*Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi. Chodte teda a učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal.*“ (Mt 28, 18 – 20). Apoštoli boli takto poslaní Ježišom Kristom ohlasovať jeho blahozvesť, aby ľudia počas svojho života našli cestu, ktorá vedie do neba, do toho najvznešenejšieho chrámu, kde tróni Najsvätejšia Trojica.

Toto poverenie z apoštolov prešlo na biskupov a z moci tohto poverenia biskupi posielajú svojich diakonov a kňazov ohlasovať evanjelium.

Ako diakoni a ak dá Pán Boh, o rok už ako kňazi, budete svojim biskupom poslaní, ktorý vás v mene Cirkvi poverí, aby ste niesli radostnú zvesť o Stvoriteľovi, aby Boží ľud na ceste poznania dospel aj k poznaniu Boha ako najvyššieho dobra.

Buďte si vedomí toho, že ste poslaní Cirkvou a neprinášate nejakú nezáväznú domnienku, či svoj súkromný názor. **Vy budete úradní poslovia, ktorí prinášajú tú istú pravdu Božiemu ľudu, ktorú apoštoli prijali od samého Ježiša Krista.** Toto nemôžete konať vo vlastnom mene, ale len z poverenia Cirkvi. Musíte byť v tejto službe nesmierne zodpovední a verní Kristovmu evanjeliu a učeniu Cirkvi. V tejto službe sa nesmiete dať pomýliť ani svetskými ideológiami, ani falošnými súkromnými zjavami, ale musíte vždy čerpať z čistého prameňa katolíckej viery. Dnes je veľa mienok, ktoré sa vyhlasujú za katolícke, ale také nie sú a vnášajú veľa chaosu do života kresťanov. Preto ste absolvovali teologické štúdiá, aby ste dokázali správne rozoznať, čo je Bohom zjavená pravda a čo sú iba ľudské výmysly.

Majte na zreteli, že Kristus svojej Cirkvi zveril dve dôležité charizmy. Charizmu zjavenej Bo-

žej pravdy a charizmu nadprirodzenej lásky. Týmto charizmami Cirkev vyčnieva nad všetky ostatné inštitúcie, lebo nijaká iná inštitúcia sveta tento dar nedostala a každý kto tento dar vlastní, prijal ho od Boha cez Cirkev. Tieto charizmy dostala pre dobro a spásu ľudstva. Bohom zjavená pravda o ňom je nadprirodzenou pravdou. O nadprirodzenú lásku ide vtedy, ak milujeme Boha a o nadprirodzenú lásku ide aj vtedy, ak milujeme človeka nielen preto, že je ku mne dobrý, ale hlavne preto, že je Božím dieťaťom. Ak milujeme človeka len preto, že je ku mne dobrý, ide o lásku prirodzenú, ktorá má veľkú hodnotu, ale nadprirodzenou sa stáva až vtedy, keď ho milujeme preto, že je Božím synom.

V dnešnom evanjeliu sme počuli tieto slová Pána Ježiša: „*Toto je moje prikázanie: Aby ste sa milovali navzájom, ako som ja miloval vás.*“ (Jn 15, 12). Ako nás vlastne miluje on? Miluje nás ako svojich bratov a sestry a ako deti Božie, veď nám prikázal, aby sme Boha volali svojim Otcom. Teda miluje nás nadprirodzenou láskou. A touto láskou sa máme milovať aj my.

Milí ordinandi, prijmite poslanie, ktoré vám Boh zveruje cez Cirkev a snažte sa celou dušou byť v službách Bohom zjavenej pravdy a nadprirodzenej lásky.

Milí rodičia, súrodenci a spolurodáci našich ordinandov, ďakujem vám, že ste týmto vašim synom, bratom a priateľom vydali svedectvo viery, že ste pred nimi nezamlčali, že jestvuje Boh, a tak sa v nich mohlo zrodiť duchovné povolanie a že ste im boli nápomocní, aby počas dospievania toto povolanie nestratili. Túto vašu podporu budú potrebovať aj naďalej. Buďte im vždy morálnou oporou a vytvárajte im modlitbové zázemie.

ANDREJ IMRICH
BISKUP

ZABUDNUTÝ VÝZNAMNÝ SLOVENSKÝ FLORISTA A SPIŠSKÝ KŇAZ PAVOL VITKO

Určite by málokto predpokladal, že v historickej slovenskej obci Oravka (dnes Oravka v Poľsku), ktorá bez plánovaného plebiscitu sa v rámci rokovania československej a poľskej vlády ocitla od roku 1920 v Poľsku, sa nachádza hrob priekopníka v oblasti botaniky a kňaza Spišskej diecézy Pavla Vitka. Napriek tomu, že je autorom súbornej práce *Flora Arvensis* (Oravská flóra), publikovanej v roku 1822, ktorej kópia zachytávajúca údaje o rozšírení rastlín na Slovensku, je uložená v Botanickom ústave Slovenskej akadémie vied, predsa je táto osobnosť na Slovensku len málo povšimnutá. Blížiac sa 180. výročie smrti Pavla Vitka odкрýva priam macošský prístup Slovákov voči vlastným osobnostiam a nezaujím o históriu, zvlášť o tú uhorskú, o čom svedčí donedávna zanedbaný hrob v Oravke, kde v rokoch 1830 – 1842 pôsobil ako miestny farár a kde 14. novembra 1842 zomrel. Napriek tomu, že v odbornej domácej i zahraničnej literatúre sa vyskytuje maďarská forma priezviska Vitkai, tak je tomu aj v prípade pôvodného hrobu v Oravke, kde je uvedené jeho meno ako Pawel Witkay, ešte aj s nesprávnym údajom roku smrti v roku 1843.

Pavol Vitko bol rodákom zo Spišského Bystrého a vždy sa prezentoval ako Slovak. Tento nezaujem Slovákov o svoje dejiny však využívajú iné národy, ktoré si svoje dejiny na rozdiel od Slovákov ctia, aj keď neraz si ich pre výrazný vplyv a význam nesprávne prisvojujú. Nemusíme ísť pritom ďaleko. Hneď vedľa hrobu kňaza a botanika Pavla Vitka sa nachádza druhý kňazský pomník Mateja Varzela [Várzely], pápežského komorníka, ktorý je obnovený a ozdobený maďarskými trikolórami. Napriek tomu, že ide o rodáka zo slovenskej obce Podvilk (dnes Podwilk v Poľsku), skutočnosť, že jeho meno a opis funkcie je uvedené po maďarsky pod menom Maté Várzely, stačilo, aby z neho maďarskí vlastenci urobili Maďara a zafinancovali obnovu jeho hrobu. Na jednej strane je to veľmi povzbudivé, ako si Maďari vážia svoje osobnosti a históriu a ako sa starajú o hroby, na druhej strane zase predstavovať sloven-

ské osobnosti ako maďarské tiež nie je adekvátne, zvlášť pre nás, ktorí sa voči vlastným osobnostiam stavíme nezainteresovane. Pričom v prípade Várzelyho ide o príslušníka oravskej zemianskej šľachty Varzelovcov, ktorých spomína Jozef Miloslav Hurban vo svojom diele *Rozpomienky*.

Kto bol teda Pavol Vitko? Narodil sa 31. decembra 1779 v Spišskom Bystrom, nazývanom Kubachy. Študoval na gymnáziu v Kečkemete [Kecskémet], Ružomberku a Banskej Bystrici. Filozofické a teologické štúdiá absolvoval v Trnave a v generálnom seminári v Bratislave. V rokoch 1804 – 1806 pôsobil ako kaplán v Ružomberku.¹ V roku 1806 bol menovaný za farského administrátora do Rabče, avšak tam pôsobil len tri mesiace, keďže bol opäť preložený za farára do Bobrova², kde kňazsky účinkoval v rokoch 1807 – 1815.³ V rokoch 1815 – 1826 pôsobil ako farár v Zázrivej, v rokoch 1826 – 1830 v Zubrohlave.⁴

1. HRABOVEC, Ivan. Heslo Vitkai, Pavol. In PAŠTEKA, Július (ed.). *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava : LÚČ, 2000, s. 1468. V diele HUBA, Peter (ed.). *Zubrohla. Dolný Kubín* : Peter Huba, 1998, s. 55 mylne považuje Spišské Bystré a Kubachy za dve odlišné obce.

2. BRIŠÁK, Anton – MATUGOVÁ, Soňa – BRIŠ, Vladimír. *Rímsko-katolícka farnosť Rabča*. Námestovo : Tlačiareň Kubík, 2006, s. 29.

3. HRABOVEC, I. Heslo Vitkai, Pavol, s. 1468.

4. HUBA, Peter (ed.). *Zubrohla. Dolný Kubín* : Peter Huba, 1998, s. 55 – 57. Nesprávne uvádza Hrabovec údaj, že pôsobil v Zubrohlave v rokoch 1828 – 1829. HRABOVEC, I. Heslo Vitkai, Pavol, s. 1468. Tú istú zlú informáciu prevzali autori hesla PIŠÚT, I. – ŠÍPOŠOVÁ, H. Heslo Vitkai, Pavol. In VOZÁROVÁ, M. – ŠÍPOŠOVÁ, E. *Osobnosti botaniky na Slovensku*. Bratislava : VEDA, 2010, s. 544.

Do Oravy prišiel zo Zubrohlavy v roku 1830 a tu pôsobil dvanásť rokov až do svojej smrti.⁵ V tomto období mu v rokoch 1838 – 1840 vypomáhal v pastoračii jeho rodák Jakub Vitko [Vitkay].⁶ Okrem úlohy miestneho farára zastával dôležitý post prísediacého Oravskej súdnej stolice. V rámci úloh Spišskej diecézy vykonával úlohu vicearchidiakona, t.j. dekanu hornooravského dištriktu⁷ a bol aj čestným spišským kanonikom. Radí sa medzi významné slovenské osobnosti botaniky. Jeho najvýznamnejšie súborné botanické dielo, ktoré zostalo v rukopise, je *Flora Arvensis*, t.j. Oravská flóra. V ňom prezentoval výsledky floristického výskumu na Orave, predovšetkým z miest, kde kňazsky pôsobil. Ako národne uvedomelý Slovák prispel do slovenskej floristiky pozornosťou a zachytením slovenských ľudových názvov rastlín. Obsahuje lokality od Kľačian, celú Oravu, od Chočských vrchov po Beskydy, Malú a Veľkú Fatru a Liptov. Úvod jeho diela sa stratil. Časť diela v rozsahu 333 folií je majetkom Podtatranského múzea a je vo výpožičke v Správe Tatranského národného parku. Jeho údaje o rozšírení rastlín na Slovensku sú uložené v kartotéke Botanického ústavu Slovenskej akadémie vied v Bratislave. Rukopisné dielo Vitka, ktorý sa dostal pôvodne do rúk D. Szontágha zosumarizoval a v roku 1863 vydal jeho syn N. Szontág pod názvom *Enumeratio ... comitatus Arvensis in Hungaria*.⁸ Dátum smrti nie je celkom jasný. Prvý údaj, vychádzajúci z prameňov je, že Pavol Vitko zomrel 14. novembra 1842 v Oravke.⁹ Tento dátum smrti zachytáva tiež miestna *Historia domus* farnosti Oravka.¹⁰ *Matrika* zosnulých farnosti však uvádza, tak ako významný spišský historik Jozef Hradský, že zomrel 17. novembra.¹¹ Je možné, že 17. november bol skôr dátumom pohrebu a 14. november dátumom smrti. S istotou to však povedať nemožno, keďže stoja proti sebe dva

rovnako silné archívne pramene a síce *Matrika zosnulých* a *Kronika farnosti*. Pochovaný je na cintoríne vedľa kostola. Pochovával ho oravský archidiakon a farár v Jablonke Andrej Szalatkay a na pohrebe bol prítomný aj dočasný správca farnosti františkánsky páter Libor Mosurčík [Moszurcsik], ktorý už v roku 1842 vypomáhal farárovi Vitkovi-Vitkay.¹²

Príbeh významného spišského kňaza, ktorý sa zaradil medzi najvýznamnejších floristov Oravy má však aj šťastnejší koniec. Aj keď maďarské trikolóry naďalej zdobia hrob Pavla Vitka, pozornosť tejto osobnosti však neušla miestnemu rodákovi a lokalpatriotovi podplukovníkovi Ing. Jánovi Vitkovi, ktorý pripomenul jeho slovenský pôvod a z úcty k dieľu Pavla Vitka sa podujal k vytvoreniu nového pomníka s latinskými nápismi (vtedajšej úradnej reči Uhorska), ktorý bude posvätený 3. septembra tohto roku v Oravke po slávnostnej svätej omši o 10.00 h., na ktorú čitateľov časopisu *Kapitula* pozývame.

LUBOSLAV HROMJÁK
HISTORIK

5. HRADSZKY, Josephus. *Additamenta ad Initia progressus ac praesens status capituli ad sanctum Martinum e. c. de Monte Scepusio*. Szepesváralja : Typis Dionysii Buzás, 1903 – 1904, s. 691.

6. Archív Biskupského úradu v Spišskom Podhradí (ďalej ABÚ-SP), *Protocollum status personalis sacerdotum dioecesis Scepusiensis ab anno 1848*, tomus II, ab M-Z, s. 324 – 325.

7. HRADSZKY, J. *Additamenta ad Initia*, s. 691.

8. PIŠÚT, I. – ŠÍPOŠOVÁ, H. Heslo Vitkai, Pavol, s. 544.

9. HRABOVEC, I. Heslo Vitkai, Pavol, s. 1468; ŠÍPOŠOVÁ, Helena – MIŠÚT, Ivan. Heslo Vitkai Pavol. In VOZÁROVÁ, M. – ŠÍPOŠOVÁ, E. (ed.). *Osobnosti botaniky na Slovensku*. Bratislava : SAV, 2010, s. 544 – 545.

10. *Historia domus Oravkiensis*, f. 4.

11. ABÚ-SP, SB, Zbierka druhopisov cirkevných matrík, *Matricae Defunctorum Anni 1842*, nepaginované. HRADSZKY, J. *Additamenta ad Initia*, s. 691.

12. ABÚ-SP, SB, Zbierka druhopisov cirkevných matrík, *Matricae Defunctorum Anni 1842*, nepaginované.

KLIENTI CHODIA DO DENNÉHO STACIONÁRA RADI

V OKRESE STARÁ ĽUBOVŇA JE AKTUÁLNE JEDINÝ DENNÝ STACIONÁR. NACHÁDZA SA V MALIČKEJ OBCI ÚDOL. O TOM, AKO SA ZRODILA TÁTO MYŠLIENKA, AKO KLIENTI TRÁVIA CELÉ DNI A AJ O PRÁCI NA DVOCH POZÍCIÁCH RIADITEĽKY, SA DOČÍTATE V ROZHOVORE S RIADITEĽKOU ADOS CHARITAS SPIŠSKÁ STARÁ VES A DENNÉHO STACIONÁRA SV. DEMETERA **DANOU SPIŠIAKOVOU**, MPH.

AKO STE SA DOSTALI K PRÁCI V CHARITE?

Predtým, ako som prišla pracovať na charitu, som pracovala desiatky rokov ako záchranárka. Deti práve nastúpili na štúdium v iných mestách, bývali na internátoch a domov chodievali len na víkendy. Často sa stávalo, že práve keď mali prísť domov, ja som odchádzala do služby a videli sme sa len medzi dverami. Po čase nám to prekážalo, a preto som začala uvažovať nad prácou s jednozmennou prevádzkou. V tom období sa otvárali nové zariadenia v Spišskej katolíckej charite a hľadali sa zdravotné sestry. Uchádzala som sa o miesto sestry ADOS, no bola potreba obsadiť miesto riaditeľa Agentúry domácej starostlivosti v Spišskej Starej Vsi, a tak mi ho ponúkli.

TO JE VAŠA CESTA NA POZÍCIU RIADITEĽKY PRE ADOS CHARITAS SPIŠSKÁ STARÁ VES. AKO STE DOSPELI DO BODU, ŽE BUDETE MAŤ NA STAROSTI DENNÝ STACIONÁR? LEBO TO JE DRUHÁ STOLIČKA, NA KTOREJ SEDÍTE.

Na porade diecézny riaditeľ povzbudzoval riaditeľku ADOS Charitas k otvoreniu denných stacionárov ako ďalšej služby. Keď som nastúpila na charitu ja, v Údole stacionár nebol. Je to obec, v ktorej bývam a veľmi mi tu takáto služba chýbala.

ČO KONKRÉTNE VÁS K TEJTO MYŠLIENKE DOVIEDLO?

Mali sme susedu po operácii obidvoch kolien. Mala umelé kĺby a keďže sa jej ťažko hýbalo, všetky susedy sa stretávali u nej doma. Pomáhali jej so zá-

hradkou a drobnými prácami okolo domu, a zároveň sa mali s kým porozprávať. Jej domácnosť bola pre susedky, priateľky, miestom stretnutí, rozhovorov a svojim spôsobom aj akýmsi spoločenským vyžitím. Bolo veľmi milé sledovať, ako sa v staršom veku seniori združujú, aby strávili čas v komunite. Keď zomrela, vnímala som, že im tento kontakt chýba, susedy sa už u nikoho nestretávali, iba si občas zamávali cez plot. Jednou z nich bola aj moja mamka a aj ona poklesla na duchu. Možnosť mať v Údole denný stacionár ma veľmi nadchla a spolu s vedením charity, miestnym OÚ, farským úradom a niekoľkými ďalšími nadšencami som sa pustila do jeho realizácie.

ĽUDIA SÚ PRIRODZENE SKEPTICKÍ, POKIAĽ IDE O NOVÉ VECI – VIDIEŤ TO NAJMÄ V MENŠÍCH KOMUNITÁCH. AKO PRIJALI TUNAJŠÍ OBYVATELIA OTVORENIE DENNÉHO STACIONÁRA (DS) – NEMALI STE NÚDZU O NOVÝCH PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNEJ SLUŽBY (PSS)?

Na území obce som si najskôr urobila prieskum, či by o túto službu vôbec niekto stál. Prihlásilo sa

minimálne 10 rodín, či už samotných klientov alebo príbuzných, ktorí sa starali o osobu či už s demenciou, poruchou mobility alebo inak odkázanej na pomoc ďalšej osoby. Je pravdou, že akonáhle bol stacionár zriadený, začali trochu cúvať. Viac-menej nikto nevedel, čo od toho čakať, bola to „novinka“. Niektorí potencionálni klienti v tom čase zomreli, niektorí boli poriadne skeptickí, takže sa nám počet záujemcov o túto službu v úvode veľmi zredukoval. Naším „štartovacím balíčkom“ boli traja klienti, potom sme urobili Deň otvorených dverí, prezentovali sme toto miesto najlepšie, ako sme vedeli a postupne k nám začali prichádzať aj noví klienti. Ľudia videli, že sa klientom venujeme, máme s nimi program, berieme ich na výlety a máme veľmi milé opatrovateľky, ktoré sa k existujúcim klientom správali naozaj krásne. Títo potom o DS porozprávali svojim známym, a tak sa sem dostali postupne aj ľudia so širokého okolia, nielen z Údola. Zatiaľ sme jediný stacionár v celom okrese Stará Ľubovňa.

ČÍM SÚ ŠPECIFICKÍ PSS V ÚDOLE?

Majú medzi sebou veľmi dobré susedské vzťahy, a to aj napriek tomu, že je tu „všehochuť“. Máme tu pravoslávnych, gréckokatolíkov aj rímskokatolíkov. Väčšina klientov je z Údola, pri oslavách teda spievame rusínsky „Na mnohaja i blahaja ľita“ a nikto s tým nemá problém. Práve naopak, pridávajú sa aj goralí a spievajú spoločne. Alebo po obede sú zvyknutí modliť sa Korunku Božieho milosrdenstva, modlia sa ju všetci, napriek tomu, že je typická pre rímskokatolícku cirkev. Vianoce napríklad slávime dvakrát – vždy z úcty k ostatným. Samozrejme, vznikajú aj napäté chvíle, vtedy zvyknú zakročiť opatrovateľky a rozptýliť ich nejakou činnosťou, čím zmiernia napätie.

KDE SÍDLITE?

Je to bývalá základná škola. My máme k dispozícii 3 miestnosti na prízemí („obývačku“, dennú miestnosť a oddychovú miestnosť). Hore nad nami je MŠ a jedáleň, čo je skvelé, lebo máme čerstvú teplú stravu k dispozícii každý deň. Niekedy nám deti z materskej školy robievajú program, čo veľmi vítame. Je to obojstranná výhoda – babky a dedkovia pookrejú, mnohí majú medzi deťmi svoje pravnúčatá,

ktoré povzbudzujú a deti majú rady, keď im dospelí tleskajú. Je úžasné sledovať prienik a spoluprácu mladých so starými.

ČÍŽE SA U VÁS DEJE TO, O ČOM SA INDE LEN ROZPRÁVA – ŽE JEDNI DRUHÝCH MAJÚ ČO NAUČIŤ – NAJMLADŠIA S NAJSTARŠOU GENERÁCIOU?

Presne tak, pretože oni dokážu mať spontánnu radosť aj z maličkostí a vedia sa úprimne tešiť. Časom sa nám možno podarí postaviť altánok, aby sa mohli spolu pohrať aj vonku.

ZVYKNÚ SI PSS POPOLUDNÍ ODDÝCHNUŤ?

Máme k dispozícii oddychovú miestnosť, ale nikto ju nevyužíva. Nikto nikdy z miestnosti neodíšiel, aby si poležal a zdriemol. Oni jednoducho žijú s komunitou tak, ako sú. Niekedy sa nám zdá, akoby mali obavu, že o niečo prídu. Kto má potrebu, zdriemne si „v obývačke“, medzi všetkými. Preto sme časom polohovateľné kreslá presunuli z oddychovej do dennej miestnosti. Klienti vždy chcú byť tam.

AKÉ AKTIVITY S NIMI ZVYKNETE ROBIŤ?

Veľa sa tu tká – v dennej miestnosti, v našej „obývačke“ máme krosná. Strihajú materiál, stáčajú ho a navíjajú do klobiek. Niektorí vedia háčkovať a keďže oni na to už nepotrebujú vidieť, lebo ten pohyb majú v rukách, tak háčkujú v kolektíve medzi ostatnými. Šijú a vyšívajú, napríklad aj charitné logá na vankúšiky v rámci prezentačných predmetov. K pracovným materiálom sa dostávame aj za veľkej pomoci generálnej sekretárky Spišskej katolíckej charity

Lenky Gurskej. Klienti si tu mnohokrát aj kreslia, píšú a vyplňajú, háčkujú košíčky, lepia a pod.

KAM TIETO VÝROBKY POSÚVATE?

Mnoho výrobkov si pripravujeme na predaj počas vianočných trhov a čo sa týka tkania, nemáme ani jeden výrobok v sklade. Tkáme na objednávku a za získané peniaze môžeme nakúpiť ďalší materiál na tvorbu. Tiež sa u nás upravujú a zašívajú kroje a popri práci si klienti často zaspomínajú na minulosť.

Musím povedať, že tu máme veľmi šikovné opatrovatelky. Jednou z otázok, ktoré na pohovore kladiem je, či majú vzťah k ručným prácam. Niektoré, hoci nemali dovtedy osobnú skúsenosť s ručnou prácou, tak ich to chytilo, že si zaplatili kurzy v Prešove. Je tu veľmi dobrý kolektív, čo je vidieť aj na klientoch. Ťažko prežívajú, ak napríklad kvôli chorobe nemôžu prísť do denného stacionára. Sú z toho úplne rozhodnutí, doma nevedia, čo robiť. Keď bol počas Covidu lockdown, našu prevádzku RÚVZ nariadením zavrel na 3 mesiace, vtedy museli klienti DS ostať doma. Cítili strach, samotu, frustráciu..., často sme im volali a zisťovali, či sú v poriadku a ako sa majú. Vtedy hovorili, že majú v hlave tak čudne, že taký stav vôbec nepoznajú. Musím sa priznať, polichotilo mi, že naša denná práca v stacionári má naozaj veľký význam, pretože keď sme im v začiatkoch rozdávali pracovné listy s jednoduchými príkladmi, tých šikovnejších to rozčuľovalo, či ich máme za sprostých, keď im dávame také jednoduché príklady. A potom, keď bol DS zatvorený, práve oni pochopili, na čo bol celý program dobrý, udržiaval ich v mentálnej kondícii. Pandémia nás naučila pomôcť si inak – začali sme klientom chystať „domáce úlohy“ a balíčky podľa toho, koho čo bavilo a čo zvládalo. Navštevovali sme ich 1-2x týždenne a popri nákupoch, ktoré sme im vozili, sme im dávali „domáce úlohy“ a zároveň odoberali od nich tie hotové.

O SVOJEJ PRÁCI ROZPRÁVATE VEĽMI ZANietené, čo na nej máte najradšej?

Som veľmi rada medzi ľuďmi a v kolektíve, asi najmenej mám rada to „riadiťovanie“.

Veľmi si vážim, keď sa na mňa zamestnanci obrátia aj súkromne, napríklad s problémom. Je to pre mňa známka dôvery. Asi najviac ma na práci v cha-

rite baví tá „všehochuť“. Mojou snahou je, aby zamestnanci chodili do práce bez stresu. Som presvedčená, že aj náročná práca sa dá zvládnuť, ak je empatický a spoľahlivý kolektív a zamestnanci nemajú strach sa otvorene vyjadriť. Osobne preferujem otvorenú, priamu a slušnú debatu. Vtedy je možné veci si vydiskutovať a nastaviť pravidlá tak, aby sa prípadné chyby neopakovali. Verím, že moji zamestnanci chodia do práce bez zbytočného napätia a radi. A rovnako klienti, ale to už nie je moja zásluha, ale zásluha skvelých dievčat – opatrovateliek v dennom stacionári.

Ďakujem za rozhovor.

KATARÍNA HAVRILOVÁ

DIAKONSKÁ VYSVIACKA

Vo štvrtok 15. júna 2023 prijali ôsmi seminaristi, absolventi 5. ročníka teológie, prvý stupeň sviatosti kňazstva, keď ich emeritný otec biskup Mons. Andrej Imrich vysvätil za diakonov. Vysviacka sa konala v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule. Diakonát prijali:

Andrej Dominik, Peter Filip, Dávid Holubjak, Peter Hovanec, František Kapusta, Jozef Mizerák, Marek Mrekaj, Michal Skokan.

FOTO: LADISLAV VALENCÍK A LUBOMÍR KRETT

KŇAZSKÁ VYSVIACKA

V sobotu 17. júna 2023 siedmi naši diakoni, absolventi štúdia katolíckej teológie, prijali sviatosť kňazstva, keď ich diecézny administrátor otec biskup Mons. Ján Kuboš vysvätil za kňazov. Vysviacka sa konala v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule. Sviatosť kňazstva prijali:

Andrej Branický, Denis Čuchran, Lukáš Filický, Pavol Gužiniak, Marián Marhefka, Marek Rambala a Filip Zjara.

KOSTOL NAJSVÄTEJŠEJ TROJICE V LOKCI

Dnes je už celkom bežné, že skoro všetky obce, ba i mnohé farnosti, majú vlastnú internetovú stránku, na ktorej prezentujú a propagujú svoje zaujímavosti a aktuality. Väčšina z nich považuje za najvýznamnejšiu stavebnú pamiatku a miestnu dominantu kostol. Kostol, ktorý sa vypína na vršku alebo je súčasťou centrálného námestia, je nielen neprehliadnuteľnou architektúrou, ale hlavne symbolom a svedkom duchovného potenciálu tu žijúceho obyvateľstva.

Obec Lokca leží zhruba 7 km juhozápadne od Námestova a má bohatú náboženskú históriu. V minulosti bola duchovným centrom oravskej zamagurskej oblasti. Fara a farnosť so štrnástimi filiálkami sa spomína v polovici 16. storočia. Spomína sa tak tiež pôvodný drevený kostol. Začiatok výstavby súčasného murovaného kostola spadá do roku 1665. Ten bol v priebehu svojich dejín (ako pôvodný renesančný) rozšírený na trojloďový a barokizovaný. Strecha kostola bola až do roku 1972 pokrytá dreveným šindľom, ktorý nahradil pozinkovaný plech. Od roku 1996 je kostol pokrytý medeným plechom.

LUBOMÍR KALAVSKÝ

FOTO: LUBOMÍR KALAVSKÝ

STAŇTE SA NAŠÍM PRISPIEVATEĽOM

DEJE SA VO VAŠEJ FARNOSTI ČI V SPOLOČENSTVE NIEČO PODNETNÉ?

DAJTE O TOM VEDIEŤ!

NAPÍŠTE NA CASOPIS@KAPITULA.SK.

AK CHCEŠ DOSTÁVAŤ ČASOPIS PRIAMO DO SVOJEJ SCHRÁNKY,
DAJ NÁM TO VEDIEŤ NA CASOPIS@KAPITULA.SK

NÁJDETE NÁS AJ NA FACEBOOKU.